Asia: ***HE 127/2025 vp***
Valtiovarainvaliokunta verojaosto
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
5. marraskuuta 2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta

Luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa. Suomi on tuoreen kanadalaisen Fraser-instituutin selvityksen mukaan maailman houkuttelevin maa kaivostoiminnalle. Nykyisin maamme mineraalit ovat tarjolla pääasiassa suurten, kansainvälisten kaivosyhtiöiden louhittaviksi varsin anteliaasti, koska Suomen kaivosvero on erittäin matala.

Luonnonsuojeluliitto antaa Suomen hallitukselle kiitoksen esityksestä korottaa kaivosveroa noin 30 miljoonasta 100 miljoonaan euroon. Metallimalmien arvorojaltia korotettaisiin 0,6 prosentista 2,5 prosenttiin malmin sisältämän metallin verotusarvosta. Teollisuusmineraalien määrärojaltia korotettaisiin 0,20 eurosta 0,60 euroon tonnilta malmia tai hyötykiveä.

Ilman riittävää kaivosverotusta uhkana on, että hyvin matalapitoiset ja heikot mineraaliesiintymät avataan. Tällöin kaivosjätettä ja jätevesiä syntyy paljon suhteessa tuotettuun malmimäärään, ja haitallisia ympäristövaikutuksia luontoon ja erityisesti vesistöihin aiheutetaan hyötyihin nähden kohtuuttomasti.

Kaivokset kuormittavat ympäristöä ja siksi on välttämätöntä, että arvokkaiden uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä jää nykyistä suurempi korvaus suomalaisille. Kaivostoiminnan riskit ympäristölle eivät pääty edes kaivoksen sulkemiseen. Riskien toteutuessa vahinkojen korjaamisen kalliit kustannukset jäävät viime kädessä suomalaisten veronmaksajien vastuulle.

Kaivosvero on yhä korotuksen jälkeen kansainvälisesti verrattain matala. Siksi Luonnonsuojeluliitto ehdottaa, että valiokunta kiinnittäisi huomiota kaivosverolain hyväksymisen yhteydessä kaivostoiminnan verotusta täydentävän uuden kaivosjäteveron selvittämisen tarpeeseen, laatimalla asiaa koskevan ponsiesityksen eduskunnalle. Kaivokset tuottavat noin 76 % Suomen jätteistä, mutta niistä ei nykyisin peritä lainkaan jäteveroa.

Kaivosten sivuvirrat
Kaivosveron korotuksen yhteydessä hallitus on rajaamassa kaivosten sivuvirrat kaivosveron ulkopuolelle. Luonnonsuojeluliitto ei kannata tätä muutosta. Sivuvirtojen verottomuudella voi olla epäsuotuisia vaikutuksia esimerkiksi kiertotalouden näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi kaivosvero metallikaivosten sivuvirtoihin kuuluvilta teollisuusmineraaleilta sekä muilta metalleilta. Käytännössä nykyisin metallimalmikaivoksissa täytyy analysoida myös malmien sisältämät muiden metallien pitoisuudet sekä teollisuusmineraalit ja näiden sivuvirtojen osalta on maksettu veroa. Malmien analysoiminen voi myös tuottaa tärkeää tietoa hyötykäyttöön sopivista metalleista ja mineraaleista.

Hallituksen esityksessä sivuvirtojen poistoa kaivosveron piiristä perustellaan sillä, että louhittavasta kalliosta löytyy pääasiallisten metallimalmien ohella käytännössä aina myös teollisuusmineraaleja ja muita metalleja ja niistä on täytynyt maksaa veroa, vaikka niitä ei ole ollut tarkoitus tai kannattavaa ottaa talteen.

Hallituksen esityksen mukaan sivuvirtojen sulkeminen pois veron piiristä hyödyttää niitä kaivoksia, joissa malmin louhintamäärät ovat suuria suhteessa malmin sisältämän metallin arvoon. Tällaisia kaivoksia ovat Sodankylän ja Sotkamon perusmetallikaivokset. Vastaavasti verorasitus kasvaisi hieman Kittilän ja Kemin kaivosten kaltaisissa kaivoksissa, joissa louhittu malmi sisältää paljon metallia. Muutos lisäisi tai vähentäisi näiden kaivosten maksamaa kaivosmineraaliveron määrää noin yhdestä kahteen miljoonalla eurolla.

Kaivosveron korotuksen tasoon sivuvirtojen poisjättäminen ei vaikuta, koska hallituksen esitys perustuu euromääräiseen veronkorotustavoitteeseen. Tästä syystä metallimalmien arvorojaltia on korotettu 0,2 prosenttiyksikköä sivuvirtojen poissulkemisesta aiheutuvan verotuottomenetyksen korvaamiseksi.

Kaivosmineraaliveron poistaminen kaivosten sivuvirroilta voi haitata kaivosten kiertotalouden edistämistä ja siten myös resurssien tehokasta ja ympäristön kannalta kestävää käyttöä. Sivuvirtojen määrän vähentäminen ja tätä kautta jätteen synnyn välttäminen on ympäristön kannalta tärkeää. Yleisenä huomiona on tärkeää erottaa sivuvirrat sivukivestä, joka ei kuulu kaivosveron piiriin.

Rauta kaivosveron piiriin
Luonnonsuojeluliitto kannattaa lausuntokierroksen jälkeen tehtyä lisäystä sisällyttää rauta verotettaviin kaivosmineraaleihin. Suomeen on suunnitteilla Hannukainen Mining Oy:n rautakaivoshanke. Lausuntokierroksella raudan lisäämistä esitti useampi taho.

Yhteenveto
Kaivosveron korotus luo yhden lisäkannusteen jättää kannattamattomat ja matalapitoiset kallioperän mineraaliesiintymät rauhaan. Tämä on hyvä asia ympäristön näkökulmasta. Kiertotalouden kannusteiden säilyttämiseksi kuitenkin myös sivuvirrat olisi tärkeää pitää kaivosveron piirissä.

Kaiken kaikkiaan kaivosveronkorotuksen myötä arvokkaiden uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä jäisi nykyistä oikeasuhtaisempi korvaus suomalaisille. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että kaivosveron korotus on perusteltu ja välttämätön päätös ympäristön, kaivostoiminnan hyväksyttävyyden ja valtiontalouden kannalta.

Lisätietoja
Antti Heikkinen, ympäristöpäällikkö, 044 901 0461, antti.heikkinen@sll.fi